

Kes täiskasvanuna jälgib lapse arenguetappe -
KÄIMA-, RÄÄKIMA- ja MÕTLEMAõppimist - ,
näeb enda ees inimarengu pilte.

1. Laps tõuseb omaenda jalgadele ja
hakkab pikkamööda oma samme ise juhtima.

Ta õpib liigutusi valitsema ja
oma tahte teenistusse rakendama.

2. Laps hakkab rääkima.

Kuni ta pole veel öelnud enda kohta "mina" -
sellega algab iseseisev mõtlemine -,
pole ta võimeline valetama.

Seetõttu on rääkimine selles vanuses
esmajoones tõe väljendamine.

3. Laps hakkab iseseisvalt mõtlema.

Õeldes välja esemete ja inimeste nimesid,
õpib ta kõigepealt eristama.

Õeldes "mina" märkab ta esimest korda,
et ta ise on üks isik.

See avastamisrõõm särab kahe ja poole kuni nelja-
aastase lapse silmades.

Sellest hetkest alates läbib mäletamisvõime
punase joonena kogu ta edasist elu-
on alanud iseseisev,
mõtetes väljenduv siseelu.

Mõistagi tähistab Mina-teadvuse tärkamise hetk
ka kriisi algust,
mis edaspidises elus jõuab varem või hiljem välja
eksistentsikriisini:
ma ei tea oma teed,
ma õieti ei teagi, mida ma tahan.
Või: tunnen, et elan maailmas,
mis on täis valet ja kompromisse.
Või: tean, mida ma kõik ei ole,
ent kes olen ma siis tegelikult?

Inimene, kes sellise eksistentsikriisi
läbi teeb ja võidukalt ületab,
vaatab sellele tagasi
kui oma Mina tegelikule sünnile.
Ta nimetab seda teiseks sünniks.

Käimine, rääkimine ja mõtlemine on
igasuguse isikliku ja üldinimliku
avaldumise põhialus.

Kui hilisemas elus saavutatakse teadlik kontakt
nende jõududega,
mis lapsepõlves toimusid alateadlikult,
siis on ühtlasi leitud kolm
sisemiseks arenguks vajalikku
motiivi:

1. Suhtuda jaatavalt oma saatusesse kui oma eluteesse
ning õppida sealt seda, mis iganes võib isiklikule arengule
kasuks tulla.

2. Otsida inimestevahelisest sotsiaalsest elust tõe ning vältida sisemisi kompromisse.

Viimane on eriti tähtis, sest just väline elu nõuab meilt väga sageli kohanemisvõimet ja kompromissivalmidust.

3. Kanda hoolt ja vastutust oma siseelu ning hingelise ja vaimse arengu eest.

Rudolf Steiner on rõhutanud:

ka kõige targemal inimesel on lapselt midagi õppida. See, mida laps teeb ja kogeb kehaliselt teadvustamatult, muutub kõrgemaks moraalseks jõuks, kui täiskasvanu õpib sellega teadlikult ümber käima.

Goebel, W., Glöckler, M. (2008). *LAPS. Meditsiinilis-pedagoogiline nõuandja.*

PreMark, lk 248-249.